

Aluekehityksen ja alueellisen kehittämisen tutkimus Joensuussa

MARKKU TYKKYLÄINEN

Maantieteen laitoksen panos aluekehityksen ja kehittämisen tutkimukseen on ollut yliopiston voimavaroihin nähden merkittävää. Tutkimustoiminta aloitettiin 1970-luvun puolivälissä ensimmäisten maantieteilijöiden edetessä gradu-vaiheeseen. Alkuvaiheessaan tutkimus kohdistui erityisesti muuttoliikkeeseen, ja hankkeet toteutettiin varsin modernisti ryhmätyönä. Projekti tuotti myös yksittäistöitä (Vartiainen 1979). Maantieteen laitoksen opiskelijoilla oli keskeinen asema myös kansantaloustieteen puolella aloitetun aluetaloudellisen tutkimuksen käynnistämässä — kokonainen vuosikurssi teki gradunsa prof. Kyösti Pulliaisen tutkimushankkeessa. Näihin aikoihin kansantaloustiede oli sivuaine Joensuun korkeakoulussa, ja maantiede muodosti sopivan rekrytointiareenan myös kansantaloudellisille harrastuksille.

Tutkimustoiminta jatkui »Pohjois-Karjalan kehittämismallien suunnittelu» -tutkimushankkeessa, jossa tuotettiin perustutkimuksenluontoista tutkimusta sofistikoituista aluetalouden analyysimenetelmien sovellutuksista tietokoneohjelmistoihin (Tykkyläinen 1978, Karjalainen ja Tykkyläinen 1981, Tykkyläinen 1983). Käytännön kehittämistoimintaan puututtiin mm. puunjalostusteollisuuden kehittämisvaikutuksia arvioivassa tutkimuksessa (Karjalainen & Tykkyläinen 1979). Tämän tutkimuksen yhteydessä avattiin myös uusi julkaisufoorumi — Suunnitelumaantieteen yhdistyksen julkaisusarja sai alkunsa.

Kylätutkimus alkoi Kiteellä tehtynä kolmen kylän tutkimuksena (Hult et al. 1980) ja haja-asutusalueiden palveluongelmia tutkittiin Ilomantsiin kohdistuneena palvelujen hankintakustannusten ja asiointikäyttämisen tutkimuksena. Myöhemmin kylätutkimus laajeni Kylätutkimus '76 -hankkeen puitteissa »Koulu kylän keskuksena» -projektina (Hult et al. 1982). Hanke sai jatkoa kylätoiminnan diffuusiota, saavutuksia ja tavoitteita käsittelevänä tutkimuksena (Koliseva 1983). Kylätutkimuksen traditio on jatkunut pienen ja hyvin syrjäisen metsätalouuskylän vaiheita kartoittavalla tutkimuksella (Kantanen 1986).

Maantieteellisen tutkimuksen soveltava tarve kasvoi ja pienehköjä tutkimusprojekteja käynnistyi lähinnä kuntien, kuntainliittojen ja ministeriöiden rahoittamana. 'Asunnonvaihto Joensuussa' oli Karjalan tutkimuslaitoksella käynnis-

tynyt asuntohallituksen ja Joensuun kaupungin tutkimushanke ja samalla maantieteen alalta tehty lisensiaattityö. Seutukaavaliitolle tehtiin mm. Pohjois-Karjalan vaikutusalue-tutkimus pro gradu -työnä (Kupari ja Tiainen 1982). Valtakunnallinen harjututkimus sijoittui Joensuun yliopistoon 1970-luvun lopussa ja on tuottanut kaavoituksen ja suojelun tarpeisiin tutkimuksia (Lyytikäinen ja Kontturi 1980).

Huoli luonnonvarojen hyödyntämisestä käynnisti Lieksan kaupungin luonnonvaraprojektin, joka tuotti elinkeinopoliittista tausta-aineistoa ja projektiehdotuksia luonnonvarojen hyödyntämiseksi (Korhonen ja Tykkyläinen 1983). Rääkkylän kunnalle tehtiin lammastalouden edellytyksiä koskeva tutkimus (Kainulainen 1984) ja myös Imatran matkailututkimus tehtiin maantieteen alalla (Tykkyläinen 1984). 1980-luvun puolivälissä maantieteilijät olivat kehittämässä mm. Juuan kuntaa ja tutkimassa Kerimäen kunnan yrittäjäkursseille osallistujia. Uusimpana kehittämisen kohteena on Liperin kunta (Tykkyläinen 1987a). Viimeisimmät tutkimukset ja kehittämishankkeet ovat kohdistuneet pienyritystoiminnan kehitysmahdollisuuksien tutkimukseen (Tykkyläinen 1987a, 1987b).

Vaikka aluekehityksen tutkimus onkin ollut paljolti suuntautunut Pohjois-Karjalan tutkimukseen, on tutkimussuuntaus yleensä pyrkinyt myös kohdealueen ongelmia yleisempään tavoitteenasetteluun (esim. Paasi 1985; Tykkyläinen 1987a-c; Vartiainen 1987). Aluekehityksen ja alueellisen kehittämisen tutkimus on luonut tietyn aseman maantieteelle yliopiston ja ympäristön välisessä vuorovaikutuksessa ja se on laajentanut maantieteen sfääriä yhteiskunnan kehitysongelmia käsittelevään suuntaan. Tällä tutkimuksella on ollut merkityksensä yliopiston sisällä; useimmat tutkimushankkeet ovat olleet monitieteellisiä sekä sisällöltään että tutkimusorganisaatioltaan.

VIITTEET

- Hult, Juhani, Leo Arponen, Juha Kokkonen, Pekka Mutanen ja Martti Väitalo (1980). Kitee — raportti (Kylätutkimus '76 -projekti). *Joensuun korkeakoulu, Historian, maantieteen ja muiden aluetieteiden osaston julkaisuja* 19. 49 siv.
- Hult, Juhani, Esko Koliseva, Reino Paakkinen ja Ee-

- ro Solala (1982). Koulu, kylätoiminta ja yhteiskunta. Koulu kylän keskuksena -projekti. Pohjois-Karjalan osaprojektin loppuraportti. *Joensuun korkeakoulu, Historian, maantieteen ja muiden aluetieteiden osaston julkaisuja* 31. 42 siv. + 3 siv. liitteitä + kartta.
- Kainulainen, Erkki (1984). Lammastalouden edellytyksistä maatalouden tuotantosuuntana. Esimerkki-alueena Rääkkylä. *Joensuun yliopisto, Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja* 62. 160 siv.
- Kantanen, Keijo (1986). Kylä metsässä — metsä kylässä. *Joensuun yliopisto, Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja* 78. 117 siv.
- Karjalainen, Pauli ja Markku Tykkyläinen (1979). Pohjois-Karjalan puunjalostusteollisuuden kehittämissvaihtoehtojen taloudellisten vaikutusten simulointi. *Suunnittelumaantieteen yhdistyksen julkaisuja* 1. 35 siv. liitt.
- Karjalainen, Pauli ja Markku Tykkyläinen (1981). Luonto talouden reunaehtona Pohjois-Karjalassa. *Joensuun korkeakoulu, Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja* 45. 182 siv.
- Koliseva, Esko (1983). Kylätoimintaa Pohjois-Karjalassa. Kylätoiminnan leviäminen, sisältö ja tavoitteet. KOTO-projekti. *Joensuun korkeakoulu, Historian, maantieteen ja muiden aluetieteiden osaston julkaisuja* 37. 114 siv.
- Korhonen, Markku ja Markku Tykkyläinen (1983). Lieksan luonnonvaroista ja niiden hyödyntämismahdollisuuksista. *Lieksan kaupunki, Luonnonvarojen hyödyntämisprojektin julkaisuja* 1. 89 siv.
- Kupari, Jarmo ja Seppo Tiainen (1982). Pohjois-Karjalan vaikutusalue tutkimus. *Pohjois-Karjalan seutukaavaliitto A* 36. 73 siv. + liitt.
- Lyytikäinen, Ari ja Osmo Kontturi (1980). Pohjois-Karjalan harjuluonto. *Valtakunnallinen harjututkimus* 13. 112 siv.
- Paasi, Anssi (1985). Alueellinen identiteetti ja aluekehitys — eräitä näkökulmia. *Sisäasiainministeriö, aluepoliittinen osasto, aluepoliittisia artikkeleita* 2/1985, 113—131.
- Tykkyläinen, Eija (1984). Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset Imatralla vuonna 1983. *Joensuun yliopisto, Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja* 56. 48 siv.
- Tykkyläinen, Markku (1978). Ekologinen panos-tuotosmalli. *Aluesuunnittelu* 1978: 66—70.
- Tykkyläinen, Markku (1983). Aluesuunnittelun erityisohjelmia. *Suunnittelumaantieteen yhdistyksen julkaisuja* 9. 40 siv.
- Tykkyläinen, Markku (1987a). Kylät elinkeinojen kehittäjinä. *Ylä-Savon Instituutin julkaisuja* 4. 45 siv.
- Tykkyläinen, Markku (1987b). Aloittavat pienyritykset maaseudulla. *Helsingin kauppar korkeakoulun julkaisuja* D—90. 46 siv.
- Tykkyläinen, Markku (1987c). Resource exploitation strategies and regional development. Ulf Wiberg ja Folke Snickars (toim.): *Structural Change in Peripheral and Rural Areas*, 172—185. *Swedish Council for Building Research* D12: 1987.
- Vartiainen, Perttu (1979). Muuttoliike alueellisen kehityksen mekanismina Pohjois-Karjalassa 1960-luvulla ja 1970-luvun alkupuolella. *Joensuun korkeakoulu, Historian, maantieteen ja muiden aluetieteiden osaston julkaisuja* 12. 112 siv.
- Vartiainen, Perttu (1987). The Strategy of Territorial Integration in Regional Development: Defining Territoriality. *Geoforum* 18: 117—126.